

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано реальний стан розвитку банківського ринку в Україні, визначено проблемні аспекти банківського ринку при його функціонування в мінливих умовах. Розглянуто інформаційне забезпечення як складову оцінки ефективності діяльності банку.

Ключові слова: банк, банківська система, банківський ринок, інформаційне забезпечення.

Adstract

The article analyzes the real state of the banking market in Ukraine, identified aspects of the banking market in its functioning in a changing environment. Consider providing information as part of evaluating the performance of the bank.

Keywords: Bank, banking, banking market, information support.

Вступ

Банківська система України протягом останніх років перебуває в стані активної структурної трансформації: кількість банків зменшується, підвищуються вимоги до прозорості діяльності та капіталу банків. Зниження кількості учасників ринку та посилення нерівності між ними призводять до підвищення концентрації, яка, з одного боку, сприяє зростанню ефективності та потужності банківського ринку, а з іншого – може зумовити формування олігополії чи монополії на регіональному або продуктовому ринку з багатьма негативними наслідками. Тобто, з одного боку, концентрація генерує позитивні результати для системи та клієнтів банків, а з іншого – може створити загрози для конкуренції.

Сьогодні умови роботи українських банків змінюються, стали більш жорсткими вимоги Національного банку України: відкрити комерційний банк не так легко, як це було кілька років тому, невиконання розпоряджень центрального банку ведуть до серйозних санкцій із боку останнього та інше. Минули часи, коли достатнім було залучити “короткі” гроші, спрямувати їх на спекулятивні операції та, отримуючи добру маржу, забезпечувати високі фінансові показники, особливо не турбуючись про те, “як вийшло сьогодні та що буде завтра”.

Результати дослідження

В умовах, що склалися, змінюються і підходи до аналізу ефективності діяльності банку. Споживачі ринку банківських послуг, самі банкіри усвідомлюють необхідність в найбільш повних і достовірних засобах аналізу банківської надійності. Чим же сьогодні може відповісти банківська система?

Як показали проведені розрахунки, на етапі становлення самої банківської системи України, коли ще не в достатній мірі напрацьовано методологічний апарат, законодавство залишає бажати кращого; навіть найкрупніші банки України за міжнародними мірками дотягують, в кращому випадку, до “середніх” банків, залишаються серйозні проблеми і вади і підходах до банківського аналізу. До них відносять:

- аналізований банк розглядається як окремо існуючий фінансовий інститут: не оцінюється “вага” конкретного банку в фінансовій системі країни (або регіону), не враховуються можливості впливу акціонерів, клієнтів;

- аналіз, проведений з трьох різних позицій (центрального банку, внутрішньобанківський, рейтинг) свідчить про різний обсяг доступної інформації, і, як наслідок, - розбіжності у визначенні однотипних показників, які є основними при проведенні фінансового аналізу банківських операцій, наприклад: ризикові активи, склад залучених коштів, зобов'язання банку тощо;

- немає єдиної системи оцінки банку за видами банківських операцій.

Разом з цим, позитивною тенденцією можна вважати той факт, що в сучасній Україні почали приділяти серйозну увагу питанням надійності банківської системи і окремого комерційного банку. Сьогодні вивчаються (з метою приближення до українських норм і стандартів) і публікуються широко відомі західні методики, застосовуються і свої напрацювання, наприклад, обов'язкова до подання в національний банку загальна фінансова звітність комерційних банків за інструкцією № 10, працюють інформаційно-аналітичний центр "Банк-Інформ" при Асоціації українських банків, Українська фінансова група.

Ефективне функціонування системи оцінки діяльності банку стає можливим лише за наявності певного забезпечення. Під забезпеченням оцінки ефективності банку необхідно розуміти такі види, кількість та якість ресурсів, які є необхідними та достатніми для досягнення мети функціонування системи оцінки: організаційне, інформаційне, методичне, нормативне, технічне, матеріальне та кадрове забезпечення.

До технічного забезпечення відносять відповідні програми та системи, призначені для оцінки ефективності банку, кадрового – працівники банку, які безпосередньо беруть участь в процесі оцінки ефективності діяльності банку.

Важлива роль у забезпеченні належить інформації: вона зв'язує окремі елементи управління (у тому числі й аналіз фінансового стану, ефективності роботи) в єдину динамічну систему. Взаємозв'язок між інформаційним та методичним забезпеченням відбувається завдяки меті проведення оцінки (аналізу) : надання інформації системі управління про фінансовий стан та ефективність діяльності банку та можливості його оптимізації.

Сукупність інформаційного забезпечення системи аналізу представлено: інформаційною системою, комунікативним середовищем та інформаційними технологіями. Взаємозв'язок між окремими функціональними підсистемами управління, простежується завдяки інформаційним потокам і свідчить, що на підставі вихідної інформації оцінки ефективності банку відбувається регулювання подальшої діяльності управлінського персоналу підприємства.

Якісна характеристика інформаційних потоків тісно пов'язана з головним елементом інформаційної системи та всього інформаційного забезпечення – інформацією. За результатами досліджень зроблено висновок, що фінансова звітність – головне джерело інформації, необхідної для оцінки фінансового стану та ефективності діяльності банку; однак, її форма та зміст, не можуть повною мірою задовольняти потреби аналітиків, саме тому виникає необхідність її вдосконалення та використання управлінської звітності.

У фінансовій звітності банку відображається інформація про фінансовий стан банку, результати його діяльності та ін. Фінансові звіти мають правдиво відображати фінансову інформацію щодо банку. Необхідною умовою правдивого відображення діяльності банку є подання інформації у певному форматі та за показниками, які забезпечують якісні характеристики фінансових звітів. Основні вимоги щодо форм фінансової звітності банку такі:

- відповідність національним та міжнародним стандартам з бухгалтерського обліку;
- складання на підставі даних бухгалтерського обліку;
- оптимальність за кількістю і складом показників, що відображаються у фінансових звітах;
- розкриття кількісних та якісних характеристик господарського факту, явища чи процесу, які відображаються у фінансовому звіті;
- зручність форм фінансової звітності для заповнення, розроблення та створення програм електронної обробки інформації.

Якісні характеристики визначають ступінь корисності інформації, що містять фінансові звіти. Виділяють такі якісні характеристики фінансової інформації: дохідливість, доречність, достовірність і співставність.

1. Дохідливість – це якість інформації. Інформація, що включена до форм звітності, має бути зрозумілою користувачам.

2. Доречність означає здатність інформації впливати на рішення, що приймаються. Для користувачів інформація є доречною, якщо вона дає їм змогу оцінити минулі, поточні події та зробити прогноз майбутніх подій і виходячи з отриманих висновків прийняти обґрунтоване економічне рішення щодо діяльності банку.

3. Достовірність інформації означає, що вона не містить помилок та похибок, які здатні вплинути на рішення користувачів звітності. Вимоги щодо достовірності передбачають:

- сумлінність подання інформації. Кожна стаття звіту повинна з достатньою точністю піддаватись конкретній оцінці;

- змістовність інформації. Відображення максимальних обсягів інформації в межах форми;

- нейтральність. Подання звітної інформації не повинне мати вибіркового характеру для заздалегідь визначеного результату;

- відповідність. Для недопущення значних недооцінок чи переоцінок окремих елементів звітів необхідна повна точність у відображенні всіх показників діяльності банку.

4. Співставність інформації означає надання користувачам можливості порівнювати:

- фінансові звіти банку за різні періоди;

- фінансові звіти різних банків.

Передумовою співставності є наведення звітної інформації попереднього періоду у фінансових звітах та розкриття інформації про облікову політику та її зміни у примітках. Але, не зважаючи на вимоги та характеристику фінансової звітності, інформація в ній не завжди є правдивою і достовірною, та може не показувати реальний фінансовий стан банку.

Важливим джерелом інформації є саме внутрішньобанківська управлінська звітність, деякі внутрішні документи, інформація про діяльність певних підрозділів, бізнес напрямків, звіти про виконання відповідних бюджетів, на основі яких можна досліджувати ефективність функціонування певних бізнес напрямків.

Під організаційним забезпеченням оцінки ефективності діяльності банку прийнято розуміти систему аналітичних підрозділів банку, внутрішніх структурних служб, які приймають участь в управлінні банком, забезпечують розробку і прийняття управлінських рішень щодо окремих напрямків діяльності банку і несуть відповідальність за результати цих рішень.

Процес оцінки ефективності обумовлюються стратегією конкретного банку на ринку банківських послуг, яка являє собою сукупність дій менеджменту з метою оптимального управління діяльністю банку в умовах змінного ринкового конкурентного середовища, організаційною структурою банку, рівнем управлінського обліку та фінансовою структурою, які проявляються в кількості бізнес напрямків та відповідних їм центрів відповідальності в банку.

Методичне управління організацією аналітичної роботи на рівні комерційних банків за умови централізованої форми здійснюється відділом економічного аналізу або відділом аналізу банківських ризиків. Етапи аналітичної роботи розрізняються за трудомісткістю роботи, обсягом інформації, що обробляється, та часом проведення. Відповідно до цього змінюються кваліфікаційні вимоги до службовців банку, які зайняті на окремих етапах аналітичної роботи [29].

Координацію процесу аналізу та оцінки ефективності банку здійснює керівник банку, або його заступник, чи керівники певних бізнес напрямків на підставі планів і програм економічного аналізу.

Висновки

Оцінка ефективності діяльності здійснюється в три етапи:

а) попередній етап, на якому відбувається попереднє загальне ознайомлення з підсумками роботи банку та його фінансовим станом;

б) аналітичний, який передбачає аналіз, опис одержаних розрахункових показників ефективності діяльності банку, динаміки даних, що аналізуються, здійснюються підготовка заключення за підсумками роботи;

в) підсумковий, на якому здійснюється підсумкова оцінка ефективності діяльності банку та розробляються пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності банку на основі виявлених резервів.

Оцінка ефективності діяльності банку здійснюється у відповідності до вимог внутрішнього нормативного забезпечення – інструкції, методичні вказівки, аналітичний інструментарій, які розробляються банком і регулюють процес самої оцінки ефективності банку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ткачук Л. М. Проблеми і перспективи банківської системи України / Л. М. Ткачук, О. Я. Стахов // Актуальні проблеми наук: Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції. – Прага: Вид-во Освіта і наука, 2015. – С.13-15.

2. Небава М. І. Глобалізаційні процеси та головні виклики для національного середовища України / М. І. Небава, В. О. Денисенко / Materials of the XI International scientific andpractical

conference, «Modern European scienze», – 2015. Volume 3. Economic science.Covernance. Political science. 2015. – С.60-61.

Ткачук Людмила Миколаївна – канд. екон. наук, доцент кафедри підприємництва та фінансової діяльності, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, email : tkachuk_ludmila_76@mail.ru.

Романець Владислав Олегович – студент групи ІКТ-16б, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Lyudmila Tkachuk – Cand. Sc. (Ec), Assistant Professor of the Department of Entrepreneurship and Financial Activity, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, email : tkachuk_ludmila_76@mail.ru.

Romanets Vladyslav – student of ICT-16b, Department of Computer System and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa.